

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry:n lausunto hallituksen esityksestä laiksi kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta

Lakiesitys kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta kompensoisi helmikuussa 2022 alkaneen Ukrainan tilanteen aiheuttamaa äkillistä polttonesteiden hinnan nousua. Tuen tavoitteena on yritysten taloudellisen aseman parantaminen kassa- ja likviditeettikriisin helpottamiseksi samoin kuin mahdollisten konkurssien estäminen. Lähtökohtana on, että tuki kohdistuisi sellaisiin kasvaneisiin polttonestekuluihin, joille on tyypillistä, että ne eivät välittömästi jouta eivätkä ole välittömästi siirrettävissä asiakashintoihin.

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry pitää kannatettavana, että kuljetusalan yrityksiä tuetaan vallitsevassa kustannuspaineessa. YTP huomauttaa, ettei lakiluonnos käsittele jätteiden kuljetusta, joka on merkittävä kuljetustoimiala Suomessa ja merkityksellinen ympäristön- ja terveydensuojelun ja huoltovarmuuden näkökulmasta.

Hinnan korotuksia ei ole täysimääräisesti pystytty toteuttamaan jätekuljetuksissa

Merkittävä osa Suomen jätekuljetuksista on kuntien kilpailuttamaa. Näissä, etenkin kotitalouksia ja kuntien hallinto- ja palvelutoimintaa koskevissa kuljetuksissa, sopimushinnan tarkistukset on tehty pääsääntöisesti kerran vuodessa. Alalla ei ole ollut käytössä polttoaineklausuleja, joten polttoaineen hinnannousun siirtoa asiakashintoihin ei ole kyetty pääasiallisesti tekemään. Joillakin alueilla kunnat ovat ottaneet käyttöön kohtuullistamisperiaatteen, mutta hinnantarkistukset eivät ole olleet takautuvia. Hinnankorotuksia on pystytty toteuttamaan paremmin markkinaehtoisissa palveluissa, etenkin yrityksissä syntyvien jätteiden kuljetusten osalta.

Jätekuljetusten määrä ei ole vähentynyt polttoainehintojen takia, koska jätehuollon kuljetuksissa ei pystytä joustamaan ympäristö- ja terveydensuojelullisista syistä. Kuntien tilaamien palvelujen osalta jätteen keräys ja kuljetus perustuvat kunnan lakisääteiseen tehtävään, jonka vuoksi kuljettamatta jättäminen on sanktioitu urakkasopimuksissa.

Jätehuollossa yritysten tilannetta hankaloittaa samanaikaisesti jätelain muutokseen (HE 40/2021) perustuva merkittävä järjestelmämuutos, jossa useilla alueilla siirrytään asiakkaan ja yrityksen välisistä sopimuksista kuntien julkisiin hankintoihin. Yhdistettynä yllättävään polttoaineen hinnan nousuun tilanne on tukala etenkin monelle jätekuljetuksissa toimivalle pk-yritykselle. Koska jätteiden kerääminen ja kuljettaminen on myös välttämättömyyspalvelu, ei alan yrityskentän supistuminen ole toivottava kehityssuunta.

Toimialaluokitukset eivät ole toimiva perusta tuelle

Hallituksen esityksen mukaan kuljetusalan polttoainetuki on valmisteltu kustannustuen tyyppiseksi tueksi. Sen pitää siksi kohdistua oikeudenmukaisesti eri kuljetusaloihin. YTP katsoo, että jätekuljetukset tulee yksiselitteisesti sisällyttää tuen piiriin. Jätekuljetuksia koskevat omat TOL-luokat (ainakin 38110 ja 38120), mutta monen jätekuljetuksia hoitavan yrityksen

päätoimialaluokitus on näistä luokista poikkeava. YTP ehdottaa TOL-luokkiin perustuvan luettelon poistamista lakiesityksen 2 §:stä.

Nykymuodossaan esitys kohtelee eri tavalla erilaisten materiaalivirtojen kuljetuksia. Neitseelliset materiaalit, pilaantuneet maa-ainekset, sivuvirrat ja jätevirrat ovat eri TOL-luokkien alla.

Liikennelupaa perusteena tarkasteltava uudelleen

Esitys ei ota huomioon sitä, että merkittäviä virtoja, muun muassa erilaisia maa-aineksia, kuljetetaan ja käsitellään Suomessa myös ilman liikennelupaa urakan sisäisesti. Myös tältä osin tukijärjestelmän kohdistumisen oikeudenmukaisuutta tulee arvioida eri toimialojen välillä ja niiden sisällä yhdenmukaisen kohtelun näkökulmasta.

Kustannustukea ei tulisi myöskään rajata ainoastaan dieseliä käyttäviin yrityksiin, vaan sen tulisi koskea myös kevyttä polttoöljyä. Esimerkiksi maanrakennustöissä käytettävät työkonet toimivat kevyellä polttoöljyllä. Voimakas ja ennalta-arvaamaton hinnan nousu koskee myös sitä.

Tuki nopeammin hakuun ja maksuun

Lisäksi YTP toivoo, että tuen haku avattaisiin esitettyä nopeammin ja tuet tulisivat maksuun jo alkusyksystä. Yritykset tarvitsisivat tukea mahdollisimman nopeasti.

Tilanteesta johtuen yritykset voisivat ajautua akuutisti ennen marraskuulle ajoittuvaa hakuvaihetta tilanteisiin, joissa yritys on suljettu pois tuen piiristä (rajaavat ehdot 4.2 §:ssä). Rajaavia ehtoja tulisi tarkastella vain keväälle 2022 osuvan, soveltuvan ajankohdan osalta.